

RONDE TAFEL

Leefbaarheid

De dialoog is meer dan een goed gesprek. Het is een effectieve gespreksvorm om in een samenleving nader tot elkaar te komen én om gezamenlijk inhoud en betekenis te geven aan een actueel onderwerp. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen zijn integratie, leefbaarheid, identiteit, diversiteit, vrijheid van meningsuiting en verbinding (sociale cohesie). Vier bekende en minder bekende Nederlanders met een interessante achtergrond, geven in deze ronde tafel hun kijk op het onderwerp leefbaarheid.

‘Door anderen ben ik mij bewust van mijn vrijheid’

BRUNO DOEDENS - LANDSCHAPSARCHITECT EN LANDSCHAPSKUNSTENAAR.

‘Het samenspel met andere mensen, geeft mij de kans om dingen te doen die ik graag wil doen. Door anderen ben ik mij bewust van mijn vrijheid. Met SLEM, Stichting Landschapstheater, organiseer ik landschapskunstprojecten. Bijvoorbeeld op Oerol met de projecten Zomersprookjes en Jaarringen. Mensen worden daarbij zelf onderdeel van de verbeeldingskunst. Zo wil ik ruimte scheppen in de fantasie, de verwondering voor het alledaagse vieren en creatieve sporen in het landschap achterlaten. Met landschapstheater creëren we een gebeurtenis en mobiliseren we sociale energie. Een mooi voorbeeld is het Langste Lente Licht, een initiatief met bewoners in het Overijsselse Salland om het honderdvijftigjarig bestaan van een kanaal te vieren. Dat kanaal heeft twintig bruggen. Per brug heeft één persoon een bruggenteam samengesteld. Die teams hebben in totaal tweeduizend mensen gemobiliseerd zodat ze om de vijftig meter langs het kanaal een lampion konden aansteken met fakkels ertussen. Op de eerste dag van de lente was daar onder het schijnsel van de volle maan een twintig kilometer lange lichtlijn te zien. Drieduizend mensen uit de omgeving kwamen daar op af. Zij kijken nu anders naar hun kanaal. Ik probeer met dit soort initiatieven van onderaf de mensen te mobiliseren als beheerder van hun eigen landschap en ze te laten zien dat ze veel meer kunnen bereiken dan ze denken.’ ✂

‘Leefbaarheid is net zuurstof’

MENNO HURENKAMP - POLITICOLOOG, ONDERZOEKER AAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM EN COLUMNIST VAN DE GROENE AMSTERDAMMER.

‘Als we politici en beleidsmakers mogen geloven, gaat het bergafwaarts met de mentaliteit van de burger. Er zou een gebrek zijn aan leefbaarheid, zorgzaamheid en actief burgerschap. Leefbaarheid is verworden tot een beleidsterm. De meningen lopen uiteen over wat hiermee precies wordt bedoeld. Leefbaarheid is net zuurstof. Je merkt pas dat je niet zonder kan, als het ontbreekt. Afgezien van de echte problemen in sommige achterstandswijken, gaat er best veel goed in ons land. Als iets mij motiveert, dan is het wel om te laten zien dat de meeste burgers over een tamelijk opgewekte weerbaarheid beschikken. Zij zitten vol goede ideeën en initiatieven om het leven voor zichzelf en anderen prettig te maken. Er is geen enkel bewijs dat mensen tegenwoordig te weinig aandacht voor elkaar hebben en met oogkleppen op straat lopen. Dat is onzin; politieke rimram. Slechts een kleine groep mensen, zeg acht procent van de bevolking, is écht eenzaam. Die vind je, tamelijk logisch, vaak in de armere stadswijken. De rest is dat niet. Zij leven niet geïsoleerd of overmatig individualistisch. Uit onderzoek blijkt dat Nederland samen met landen als IJsland de gelukkigste bevolking ter wereld heeft.’ ✂

‘Verbinding zaaien is een prettige leefomgeving oogsten’

DOMENICA GHIDEI BIIDU - JURIST, LID VAN DE COMMISSIE GELIJKE BEHANDELING, AMBASSADEUR VAN HET FORUM VOOR DEMOCRATISCHE ONTWIKKELING EN VOORZITTER VAN AFRICAN DIASPORA POLICY CENTER.

‘Leefbaarheid is voor mij de verbinding aangaan op plekken waar ik actief ben. Of dat nou werk is of privé. Dat betekent uit de anonimiteit komen, je inleven in je medemens en weten wat iemand drijft. Wanneer ik kan, help ik mee met allerlei activiteiten op de school van mijn kinderen. Daardoor heb ik ook contact met leraren en andere ouders. Zo laat ik mijn kinderen zien dat ik me écht betrokken voel bij wat zij en hun klasgenootjes meemaken. Oprecht nieuwsgierig zijn, vind ik een belangrijke eigenschap. Relativeringsvermogen ook.

Ik probeer mijn eigen zienswijze en die van een ander naast elkaar te laten bestaan. Vooral toen ik net in Nederland woonde, vormden ontmoetingen voor mij een spiegel waardoor ik leerde omgaan met mijn eigen identiteit. Ik had interessante gesprekken over de uiteenlopende mogelijkheden waarop je vorm kunt geven aan je leven. Als vluchteling moet je veel loslaten, maar daardoor ontmoet je ook veel bijzondere mensen uit andere landen en culturen waar je normaal gesproken niet mee bevriend zou zijn geraakt. Verbinding is essentieel. De laatste jaren worden mensen door bepaalde gebeurtenissen uit elkaar gedreven. Je oogst wat je zaait en daarom vind ik de dialoog als gespreksvorm heel belangrijk. Daarmee kun je verbinding zaaien en een prettige leefomgeving oogsten.' ✂

‘Met humor en relativering kweek je onderling begrip’

DORIEN JANSSEN - PROGRAMMAMAKER EN INITIATIEFNEMER VAN STICHTING SHOOT.

‘Leefbaarheid is meer dan de aanblik van een prettige omgeving. Het gaat vooral over mentaliteit en de manier waarop je anderen benadert in de openbare ruimte. Ik probeer zelf zoveel mogelijk met een open, vriendelijke blik op straat te lopen en meer tijd te nemen voor anderen; een deur openhouden bijvoorbeeld of af en toe een praatje maken met mijn buurtgenoten. Met Stichting Shoot werken we ook aan leefbaarheid. Shoot initieert filmprojecten waarin professionele televisiemakers samen met verschillende groepen bewoners van een wijk of gemeente een film maken. Die film wordt alleen in de lokale gemeenschap vertoond. Zo brengen we mensen met elkaar in gesprek over onderwerpen uit hun directe omgeving. Met humor en relativering kweken we onderling begrip en zoeken we de nuance die in de reguliere media vaak ontbreekt. In wijken waar de verhoudingen op scherp staan, leren wij bijvoorbeeld groepen jongeren van verschillende afkomst via film hún kant van het verhaal te vertellen. Wij nodigen ook oudere mensen uit om eens te komen ‘meehangen’ op het bankje in het park. Zo zorg je dat je mensen buiten hun eigen beperkte blikveld laat kijken. Als je een beetje bent gaan begrijpen wat een ander beweegt, dan heb je er iets extra’s bij gekregen.’ ✂

In dialoog: Kenmerken en voorbeelden duidelijkheid, van een dialoog betrokkenheid gebaseerd op ervaringen en diepgang

TEKST: Olga Plokhooij - Nieuwe Maan, Adviseurs Maatschappelijke Vernieuwing

TOELICHTING METHODIEK

Hoe verloopt een dialoog? En wat maakt een dialoog zo'n bijzondere gespreksvorm dat het bijdraagt aan de sociale samenhang in een gemeenschap?

Een dialooggesprek volgt een specifieke, laagdrempelige dialoogmethode die speciaal is ontwikkeld voor de Dag van de Dialoog. In een tijdspanne van twee à drie uur wisselt een groep van zes tot acht personen ervaringen uit over een van tevoren vastgesteld thema.

Met een breed maatschappelijk thema als vertrekpunt voor het gesprek is er ruimte om te ontdekken welke ervaringen en ideeën gedeeld worden en waar de verschillen zitten. De verdieping in het gesprek ontstaat door elkaar vragen te stellen en gezamenlijk op zoek te gaan naar antwoorden. Op een respectvolle, openhartige manier wordt er intensief kennis met elkaar gemaakt. Door ervaringen te delen, is het niet zo dat de spreker met de sterkste argumenten of de meeste kennis een voorsprong heeft in het gesprek. De

‘Mensen, die veel en onbevangen luisteren, hebben ook het meest te vertellen.’

GODFRIED BOMANS

gespreksvorm creëert de randvoorwaarden voor een gelijkwaardig gesprek waarbinnen ruimte is om verschillende positieve en negatieve ervaringen te benoemen en onderzoeken. Dit is ook het uiteindelijke doel van het gesprek: rijker worden door te luisteren naar elkaar waardoor je met nieuwe inzichten en ideeën naar huis gaat. Er hoeft aan het eind van het gesprek geen consensus bereikt te worden. De gespreksleider, die is getraind in de dialoogmethodiek, zorgt ervoor dat de deelnemers de gespreksregels naleven zodat er daadwerkelijk sprake is van een dialoog.

‘We zien dat veel Amsterdammers elkaar niet begrijpen, soms omdat ze elkaars taal niet spreken en soms omdat ze niet naar elkaar luisteren. En daar gaat het natuurlijk om. Dat wij niet alleen maar praten, maar ook luisteren. Meningsverschillen zijn de voedingsbodem van ontwikkeling, maar dan moeten we er wel over in gesprek blijven. Agree to disagree. Niet bang zijn maar nieuwsgierig zijn.’

Uit de speech van Job Cohen, burgemeester van Amsterdam, op de slotbijeenkomst van de Dag van de Dialoog op 21 december 2004

EFFECTEN ONDERZOCHT

‘Praten helpt. Ook incidentele, gestructureerde groeps-gesprekken tussen burgers van verschillende achtergrond kunnen een zinvolle bijdrage leveren aan meer onderling begrip en verbondenheid.’

Een aantal uitkomsten uit het onderzoek op een rij:

- 65% heeft mensen ontmoet met wie ze anders niet zo snel in contact zouden komen.
- 80% heeft redelijk tot veel geleerd van het gesprek.
- 41% blijkt over het behandelde onderwerp van mening te zijn veranderd.
- Meer dan de helft voelt zich meer verbonden met andere Amsterdammers.
- 50% heeft contactgegevens met anderen uitgewisseld.
- De helft hiervan heeft daadwerkelijk naderhand nog contact met elkaar gezocht.

De Dag van de Dialoog faciliteert ruimte voor inspirerende ontmoetingen en tijdelijke gemeenschappen door de dialoog als gespreksvorm in te zetten.

‘Ik dring mensen graag hun eigen mening op.’

LOESJE

- 65% was direct na het gesprek van plan om zelf iets te ondernemen.
 - De helft daarvan heeft dat na vier maanden ook gedaan; ruim een kwart van hen deed dat met mensen die ze op de Dag van de Dialoog ontmoet hadden.
 - Na nog eens vier maanden hebben we alle geënquêteerden benaderd om te kijken in hoeverre er ook langduriger effecten waren. We kregen 64 enquêtes terug en hebben 17 diepte-interviews gehouden. Daaruit bleek dat:
 - 81% naderhand door het gesprek aan het denken is gezet.
 - 64% nieuwe inzichten heeft gekregen.
 - Meer dan de helft interesse heeft in een terugkomdag.
- Uit: Praten helpt! (2006) - Evaluatie van de effecten van de Amsterdamse Dag van de Dialoog door Evelien Tonkens, hoogleraar actief burgerschap aan de UvA.

HET CONCEPT VAN DE DAG VAN DE DIALOOG BERUST OP ZES PIJLERS:

- 1 Het is een maatschappelijk initiatief in een stad voor en door organisaties en individuen.
- 2 Dialogen vinden plaats in gevarieerd samengestelde groepen van zes à acht personen aan tafels verspreid over de stad. Deze tafels zijn georganiseerd door diverse uiteenlopende organisaties in de stad en in enkele gevallen door individuele burgers.
- 3 De dialogen gaan over één centraal vastgesteld thema, dat jaarlijks wisselt.
- 4 De dialogen verlopen aan de hand van vaste vragen die

- zijn opgesteld volgens de dialoogmethodiek van de Dag van de Dialoog.
- 5 Dialoogbegeleiders die een training hebben gevolgd in de dialoogmethodiek, leiden de dialogen.
 - 6 Een projectorganisatie coördineert de Dag van de Dialoog, ondersteunt deelnemende organisaties, zorgt voor verbindingen en zorgt voor communicatie en publiciteit.

[...] ‘Behandel een ander zoals u zélf bejegend wilt worden. In de praktijk van het leven is dit geen eenvoudige opgave. Wie vanuit een eigen visie de dialoog aangaat, moet beseffen dat anderen hún opvattingen hebben. Botsende meningen roepen spanningen op, maar een open discussie en een vrij debat mogen we niet uit de weg gaan. Als reacties heftig zijn, is het soms moeilijk open te blijven staan voor elkaars argumenten en te voorkomen dat het gesprek ontaardt in monologen. Niemand kan nu eenmaal zijn eigen overtuiging opleggen aan een ander. Tolerantie begint met de erkenning dat iemands waarheid nooit voor iedereen dé waarheid kan zijn. [...]’

Uit de kersttoespraak van Hare Majesteit de Koningin, 25 december 2006

‘Goed luisteren vereist inleving en het achterwege laten van vooroordelen.’

CONNIE PALMEN, DE WETTEN

GESPREKSFORMULE: VIER VRAGEN

De opbouw van de dialoog is gebaseerd op een centraal thema waaraan vier vragen worden gekoppeld. Die vier vragen geven vorm aan vier belangrijke stappen in het gesprek:

1 Kennismaken

Het kennismaken gebeurt aan de hand van het thema. De deelnemers stellen zich voor en vertellen aan de hand van het thema iets over zichzelf. Bij het thema vriendschap kan dat zijn dat iedereen zich voorstelt door iets over zijn beste vriend te vertellen.

2 Ervaring

De deelnemers delen vanuit vrije associatie met het thema hun eigen ervaringen en gaan in gesprek door naar elkaar te luisteren en verdiepende vragen te stellen.

3 Dromen

In dit stadium van het gesprek verlaten de deelnemers de concrete ervaringen en dromen ze samen over de toekomst wat betreft het thema. De deelnemers uiten vrijuit wensen en dromen over ideale omstandigheden in hun leefomgeving. De gespreksleider kan bij deze stap ook vragen even stil te zijn of je ogen dicht te doen zodat er beelden op kunnen komen.

4 Doen

Iedereen stelt zichzelf de vraag wat ze zelf kunnen doen om te zorgen dat de dromen werkelijkheid worden. Bij deze vraag is het de uitdaging niet naar elkaar of de overheid te wijzen maar te bedenken wat iedereen zelf kan doen.

Ervaring leert dat respect voor de opbouw van de dialoog

met de stappen kennismaking, ervaring delen, dromen en belangrijk is omdat dit het fundament van deze dialoog-aanpak vormt. De opbouw creëert duidelijkheid en veiligheid. Het gezamenlijke doorlopen van de gespreksrondes 1 en 2 maakt dat de deelnemers gezamenlijk kunnen dromen in gespreksronde 3 en van daaruit weer kunnen landen in de realiteit bij gespreksronde 4. De harmonische opbouw met begin, midden en einde maakt bovendien dat de deelnemers de dialoog als rond, af en bevredigend beleven.

‘De gespreksformule met de vier fases kennismaking, ervaringen uitwisselen, dromen en doen is het fundament van de dialoogaanpak die wij toepassen. De vier fases zijn één geheel en het is essentieel om alle vier stappen in die volgorde te doorlopen. De voldoening die een dialoog-gesprek bij de betrokkenen teweeg brengt, is grotendeels gebaseerd op het doorlopen van de vier fases, waardoor er een afgerond geheel ontstaat.’

Sigrun Scheve, dialoogtrainer en adviseur bij het Art.1

HET THEMA

Het thema is positief geformuleerd en beoogt een brede doelgroep aan te spreken. Ervaring leert dat het positief geformuleerde zich manifesteert in een gesprek maar ook omgekeerd: een negatieve insteek manifesteert zich ook. Een zorgvuldige keuze en formulering is daarom van groot belang.

‘Ik ben graag de enige die praat, dat spaart tijd en voorkomt een hoop discussie.’

OSCAR WILDE

VOORBEELD VAN EEN SUCCESVOL THEMA

Thema: Erbij horen!

- 1 Stel jezelf kort voor. Wat betekent erbij horen voor jou?
 - 2 Wanneer voelde jij je er helemaal bijhoren? Waar was dat? Hoe kwam dat?
 - 3 Hoe ziet de stad eruit als iedereen erbij hoort?
 - 4 Hoe kun jij anderen het gevoel geven erbij te horen?
- Kijk voor meer voorbeelden in Vlinderlijke Kracht.

ROL VAN DE GESPREKSLEIDER

De dialoog is voor de meeste mensen geen vanzelfsprekende manier van spreken. Het vergt van de gesprekspartners dat zij in staat zijn tot luisteren, doorvragen en spreken vanuit hun eigen ervaring in plaats van vanuit algemene analyses en verhalen van anderen. Drie voorwaarden die gemakkelijk verloren gaan als een getrainde gespreksleider daar niet op let. Daarbij zorgt de gespreksleider ervoor dat iedereen aan bod komt en mensen niet pogen de ander van hun eigen gelijk te overtuigen.

De gespreksleiders spelen op de Dag van de Dialoog dus een belangrijke rol, ze begeleiden de dialoog en dragen ertoe bij dat de gesprekken de moeite waard zijn. Gespreksleiders van de Dag van de Dialoog krijgen lokaal een training aangeboden door de organisatoren van de Dag van de Dialoog om ze voor te bereiden op hun belangrijke rol.

‘De keuze van een thema gaat niet over één nacht ijs; het is een proces van brainstormen met elkaar over wat leeft in de stad, twee thema’s uitwerken in vragen en die vervolgens gezamenlijk uitproberen. Of het thema en de vragen uiteindelijk klaar zijn voor gebruik, merk je aan de associaties die het oproept en ervaar je tijdens het gesprek. Wat er op papier goed uitzag, werkt in de praktijk soms helemaal niet.’

Methodiegroep Nationale Coördinatie Dag van de Dialoog

TIPS VOOR DE GESPREKSLEIDERS:

- Zorg ervoor dat de deelnemers zich welkom en op hun gemak voelen.
- Begin met een korte stilte, een rustig muziekje of een mooie tekst zodat mensen in de stemming komen.
- Geef uitleg over de dialoog en de gespreksregels.
- Waak ervoor dat alle ronden worden doorlopen en houd in de gaten dat iedereen voldoende aan het woord komt.
- Pas de basisuitgangspunten van luisteren, samenvatten en doorvragen toe.
- Grijp zo nodig in en stuur het gesprek bij.
- Beëindig het gesprek.

GESPREKSREGELS

De gespreksleider krijgt in de training een aantal spelregels mee die hij voorafgaand aan de dialoog ook met de

‘Waardeer de kracht van stilte. In een dialoog geeft stilte ruimte voor nieuwe inzichten.’

ROOS NABBEN

‘De dialoog was echt een andere ervaring dan een debat of inspraakavond waar ik ervaring mee heb. Ik vond het van tevoren best spannend of de gespreksvorm echt zou werken maar het ging uiteindelijk heel makkelijk. We hebben echt met elkaar gesproken en ik heb zelf echt geluisterd, terwijl ik gewoonlijk juist veel praat. Het deed me denken aan de Grote Meneer Kaktus Show waar ik vroeger op tv naar keek. Ze sloten altijd af met een gast waar de kinderen echt alle vragen aan mochten stellen die ze konden bedenken. Ze mochten de gast ook aanraken. Zo persoonlijk voelt ook de dialoog. Je stelt echte vragen en laat tegelijkertijd ook echt wat van jezelf zien.’

Abdelkarim Elkarti, tafelorganisator in de El Fath Moskee in Amersfoort.

deelnemers doorneemt. Dit creëert duidelijkheid over hoe het gesprek gaat verlopen en wat de deelnemers van elkaar kunnen verwachten. Het maakt ook dat de gespreksleider tijdens het gesprek kan teruggrijpen op de afspraak die aan het begin is gemaakt als het gesprek in een debat of discussie over lijkt te gaan. Een voorbeeld van deze gespreksregels:

- Behandel de ander zoals jezelf wil worden behandeld: met respect en vriendelijkheid.
- Laat de ander zijn verhaal vertellen en val hem niet in de rede.

- Stel je open voor de ander en laat tot je doordringen wat de ander zegt.
- Waardeer het verhaal, oordeel niet gelijk.
- Spreek voor jezelf: praat zoveel mogelijk vanuit de ik-positie, vermijd ‘je’ of ‘men’.
- Val elkaar niet in de rede. Geef de ander ruimte om te zoeken naar voorbeelden en woorden.
- Vraag om concrete voorbeelden en om toelichting als je iets niet begrijpt.

KENMERKEN VAN DE DIALOOG

- Plezier en energie in de groep zijn voelbaar, iedereen doet mee. Iedereen kan zijn wie die wil zijn.
- Er is bereidheid en wil om te luisteren.
- Diepgang en intimiteit ontstaan door het delen van persoonlijke ervaringen.
- Herkenning van wat er wordt gezegd met elkaar associëren.
- Tijdens de dialoog ben je heel hard aan het werk, en je wilt het ook heel graag. ✂

‘Dialoog doet me denken aan jammen met de jazzband waarin ik speel. Je moet ontzettend goed naar elkaar luisteren, timen en improviseren. Als dat lukt dan ontstaat er een geweldig samenspel en dus fantastische muziek.’

Jeanine van Leijenhorst, de Heuvel, adviesbureau voor Jeugd en Jongerenwerk Rotterdam.

Verbinding

De dialoog is meer dan een goed gesprek. Het is een effectieve gespreksvorm om in een samenleving nader tot elkaar te komen én om gezamenlijk inhoud en betekenis te geven aan een actueel onderwerp. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen zijn integratie, leefbaarheid, identiteit, diversiteit, vrijheid van meningsuiting en verbinding (sociale cohesie). Vier bekende en minder bekende Nederlanders met een interessante achtergrond, geven hun kijk op het onderwerp verbinding.

‘Ik bouw podia waar mensen elkaar beter kunnen leren kennen.’

ARIE BOOMSMA - TV-PRESENTATOR (O.A. EEN BETERE BUURT, TIJD VOOR ELKAAR, HOTDOG), GESPREKSLEIDER BIJ TV-ZENDER HET GESPREK, EN SCHRIJVER.

‘Ik woon in Bos en Lommer, een multiculturele buurt in Amsterdam-West. Daar merk ik weinig van de zogenaamde mislukte intergratie of angst voor het onbekende. Het is een aandachtswijk, maar de verschillende groepen leven samen in redelijk goede verstandhouding. Mensen uit de buurt roepen wel eens naar me ‘nog altijd Bos en Lommer hè?!’, en dan kloppen ze met hun vuist op hun hart. Het is echt onze wijk. Ik geniet ervan om hier rond te lopen en verschillende mensen te ontmoeten. Voor mij begint verbinding met de erkenning dat we allemaal Nederlander zijn. Je mag trots zijn op, en waarde hechten aan je culturele achtergrond, maar die maakt je niet meer of minder waard. Eén van de doelen van mijn programma’s is om sociale verbinding te bevorderen. Ik bouw podia waar mensen elkaar ontmoeten en elkaar beter kunnen leren kennen. Wat mij daarbij opvalt is dat de jongere generatie veel toegankelijker is en minder vastzit in haar eigen waarheid. Jongeren gaan op authenticiteit af en hebben veel meer kennis van elkaars werelden. Zij kunnen het hartgrondig met elkaar oneens zijn. Maar vervolgens accepteren ze dat anderen nou eenmaal een andere waarheid aanhangen. Dat is voor mij een bevestiging om positief te blijven over een harmonieuze samenleving in de toekomst.’ ✂

‘De gratie van een ontmoeting is iets om verliefd op te worden.’

ADELHEID ROOSEN - ACTRICE, SCHRIJFSTER, THEATERMAAKSTER (O.A. DE GESLUIERDE MONOLOGEN EN IS.MAN) EN DOCENT AAN DE TONEELSCHOOL/KLEINKUNSTACADEMIE TE AMSTERDAM.

‘Nieuwsgierigheid drijft mij. Ik vind het prachtig om verbazing of verbijstering te ervaren en te denken ‘wat is dát nou toch?’ Ik zoek het onbekende in wat het leven, mensen of situaties mij te bieden hebben. Omdat ik veel research doe, ontmoet ik enorm veel verschillende mensen. Tijdens die ontmoetingen en het schrijven erna, probeer ik niet te oordelen maar uitsluitend te zijn en me te realiseren wat ik heb ontdekt. Een oordeel gaat namelijk niet over de ander, dat gaat over jou. De gratie van een ontmoeting is iets om verliefd op te worden. Een ontmoeting hoeft geen doel te hebben. Het gaat niet over gelijk of ongelijk, maar of de ander zich kan laten zien. Helaas roeren wij ons te vaak in vluchtigheid. Wij durven ons hart niet te openen voor het extract dat in die ander zit. Ook zijn wij bang om zwijgend bij elkaar te zijn en de ander aandachtig in ons op te nemen. Wat ons verlegen maakt, vermijden wij. In het tekstboekje van De Gesluisde Monologen citeerde ik de Duitse filosoof Peter Handke: ‘De vreemde vrouw was zo mooi, dat ik haar herkende.’ In zijn wonderschone uitspraak zit voor mij de kern, want in wezen verschillen wij niet van elkaar. Het gaat over herkenning en durven ondergaan dat jij de ander bent.’ ✂

‘Je moet mét en om elkaar kunnen lachen.’

AMAR EL AJJOURI IS AMAR SPEELT - THEATERMAKER, -DOCENT, CABARETIER, REGISSEUR EN PRESENTATOR.

‘Erbij horen is voor mij persoonlijk onbelangrijk. Ik ben een zwerver met een individualistisch vak. Toch ontmoet ik door mijn werk verschillende groepen mensen. Op dat moment voel ik mij verbonden met hen. Ik heb een eigen theaterclub in Den Haag waar ik werk met jongeren die op de een of ander manier buiten de boot zijn gevallen. Door samen een theatervoorstelling te maken, raken zij weer actiever betrokken bij de maatschappij. Het krikt hun zelfbeeld op. Ze vinden het fijn om in groepsverband te werken en te leren wat hun verantwoordelijkheden

zijn. Ook leren ze zichzelf beter kennen omdat je in een theaterrol vanuit een ander perspectief naar het leven moet kijken. Dat is mijn invulling van sociale betrokkenheid: anderen warm maken voor kunst en cultuur door op plekken te komen waar mensen niet zo makkelijk naar het theater kunnen of er onbekend mee zijn, zoals scholen en ziekenhuizen. Maar ook jeugd-gevangenissen. Daar word ik al de crimi-clown genoemd. Ik benader iedereen gelijk. Je moet mét en om elkaar kunnen lachen. Soms heb ik publiek dat juicht om racistische uitspraken. Dan probeer ik ze een spiegel voor te houden: ‘Hoe weet je dat?’ ‘Dat heb ik van horen zeggen’, is vaak de reactie. Waarop ik probeer uit te leggen dat het erger is om klakkeloos een oordeel van een ander over te nemen dan iets uit eigen ervaring te concluderen. Zelf een mening vormen, betekent ook dat je deze zelf kunt bijstellen.’ ✂

‘Een zekere desinteresse is gezond.’

ANIL RAMDAS - VOORMALIG DIRECTEUR VAN DE BALIE, COLUMNIST, PROGRAMMAMAKER EN PRESENTATOR.

‘Sociale cohesie betekent voor mij beschaafd met elkaar omgaan in de publieke ruimte en niet meer dan dat. Van teveel sociale cohesie wordt het benauwd en krijgt nationalisme vrij spel. Ik pleit dan ook niet voor geweldige saamhorigheid. Sterker nog, ik denk dat een bepaalde mate van onverschilligheid heel gezond is. Dat voorkomt ergernis en laat anderen met rust. Let wel, die onverschilligheid moet niet doorslaan naar desinteresse. De belangrijkste grens is opkomen tegen vernedering en tegen pijn. De enige manier waarop je echt goed met elkaar kunt omgaan is door met elkaar te praten en goed naar elkaar te luisteren. De dialoog is het cement van de samenleving. Als ik een column schrijf, probeer ik een nieuwe invalshoek te vinden van een onderwerp dat in de belangstelling staat. Mijn motto is: je moet mensen niet vertellen wat ze moeten denken, maar hoe ze ook hadden kúnnen denken. Als ik ze niet op andere gedachten kan brengen en zij hun eigen gedachten aanhouden, is het prima. Maar als ze beseffen dat je ook op een andere manier naar een kwestie kan kijken, dan is er al veel gewonnen. De dialoog is belangrijk om het vermogen te ontwikkelen om andermans standpunten te kunnen begrijpen.’ ✂